

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

62 Mendica[n]tiu[m] (Bettel narre[n]) Nole. Mendicare cu[m] impatie[n]tia:
sine necessitate: sine recompe[n]sat[ion]e: ex cupiditate p[ro] lucro
cumula[n]do: ex hypocrisi: sine ordine: ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

gari nō sūt p̄rie appellat (hofferē) Prob dñe de me / q̄lis hec fatu-
tas: in media hyeme sub niue z gelu trēmere z stridere dētibz / vigilare
alijs dormiētibz: z illic frustra z sepe nō sine grādi ptumelia z despes-
ctu velle placere. Putat aliqñ eē amica iacētē in fenestra: z tādē eattū
albū fuisse dephendit: sic docet historia (vt credo in Vincēnio) de q̄dā
huiuscemodi fatuo: de h̄ vide. Tu cātas z viellas ei q̄ forsitā h̄z circa se
mō iacētē turpē aliū nebulonē / stabulariū suū / dñō domo absente: de q̄
tu gaudes stulte: putas te gratū z intromittēdū: s̄z aliū h̄z. Dix (vt i
tuo habes spē.) si nō p̄ mercede de vīna te pfundit. Grādi admodū p̄
meris labore / ea adeptā penitebis. Retulit mihi q̄dam fuisse Auguste
iuges duos / ambo iuvenes z pulchros: cūq; aliqñ p̄ cenā scāno mas-
rie decūberet (vt fieri solz) z audiret b̄mōi fatuos clamātes in vico: n̄
alr̄ eis maledixit nisi dicēdo: Vtinā tu vxorē haberes: p̄ hac p̄nia las-
boras z miseria. Quid ē tādē q̄ hac fatuitate te z feiam hāc infamas /
ap̄d cui⁹ domū has facis insolētiās: q̄ fit vt tota vicinia inde p̄moue-
atur / z in suspiriōes variās cadat: discidiū / discordiā z lites iter iuges
excitas: feiam ad turpia inclinās: z tū sup̄ oīa miser / iugē inq̄tudinē
habeas. Noli frater sic infatuari: habeto pacē: maneto domi: dormi z q̄
esce. Rogemus dñm.

Bñica. viij. Argētime in ecclā cathedrali. v. Aug.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. j. Euangelium.

Sragessimā secūda turba stultoz ē medicātū. Ipi sunt mēdi-
cātes inuiste: q̄s dico notā: nō ei oēs mēdici sūt fatui. Quē
Mēdicat Lazar⁹ ad ianuā diuit / z nūq̄d fatu⁹ erat: nō plane: i
q̄ppe q̄ manibz angeloz in celū Abrae sinū subuect⁹ legitur.
Mēdicat Alexi⁹: mēdicat Bñdict⁹ / z de elemosyna viuit. in spec. Te z
stimoniū vterq; h̄z (qz placit⁹ fuit deo) p̄ sua miracula: z aliū fr̄es volū-
tarie paupes / oīa sua p̄r̄ deū relinq̄ntes. Porro sc̄tus Dñic⁹ cui⁹ bo-
die dies fest⁹ est / mēdic⁹ fuit / cū sc̄to Frācisco: z vterq; mendicātū ordi-
nē instituit / p̄firmatū. a sede ap̄lica. Nī oēs mēdicāt: z q̄s eos appella-
re fatuos audebit / aut eoz imitatores: q̄z multi sc̄tissimi z sapientissimi
mi apparuerē: Nemo plane: s̄z cos mēz q̄ inuiste mēdicāt. S̄z ais: z q̄
bus nolis poterūt h̄i ab alijs discerni: Dico q̄ septē / q̄ mō occurrunt
tu cas dū ips̄s habueris magis expolito / z distinct⁹ p̄onas ex speculo
vulgari / ex Alexādro de Alcs pte. iij. circa finē. z Gabriel. dist. xvj. q̄r
n. z Thoma. ij. q̄. z Bauden. in q̄lib. sufficiat dedisse occasionem.

Prima nola est: mēdicare cū impatiētia. Sunt miseri q̄s nō volū-
tas sed naturas vel nature necessitas facit paupes / paupertatē suā cū
impatiētia z murmure portātes: h̄ miseri / alibi miseriorēs: h̄ curz / ali-
bi quadrigā tracturi blasphemātes deū: ab utētes f̄ magno bono pau-
peratis: q̄ Lazar⁹ in celū euexit / cos ad infernum detrudet. Mala que

Mendicantium

nos hic pmunt/ad deū ire cōpellūt: non p̄bendunt̄ hi sub v̄bo: Beāz
ti pauperes spiritu.

Secūda nola est: mēdicare sine necessitate. Sunt q̄ sufficerēt sibi necē-
ria administrare/ r̄ tū mēdicāt: vtiq; nō sine p̄nciosa stulticia. S; atq;
quāta r̄ qualis req̄rit̄ necētas/ vt licite q̄s mēdicare possit. R̄nde b̄res
i uir/ post Gaudeā. q̄ ē triplex necētas. Prima ē necētas extrema/ sine
q̄ vita corp̄alis sustētari nō poss; ad quā supplēdā in primo q̄libet. tes
nē: aucta illud. j. Joā. j. Qui habuerit substātiā zc. r̄ q̄ ad hāc necētas
r̄ tē p̄nēt/ q̄libet petere p̄t. Est necētas opportuna/ sine q̄ vita t̄p̄alis cō
E mode haberi nō p̄t: ad quā supplēdā q̄libet pietate puocat. Ro. xij. Ne
cessitatib; scōz cōicātes. Et q̄ ad hāc necessitatē p̄nēt s̄l̄r cuiuslib; lz
z petere: r̄ h̄ p̄satis circūstātijs p̄sone/ loci r̄ t̄p̄is r̄ alioz adiacētū. Est
necessitas p̄ficua/ sine q̄ v̄l̄r vita t̄p̄alis haberi nō p̄t: ad quā supplē-
dā p̄fect̄ amor boni cōis habet. Ero. xxxvj. Plus offert p̄ls q̄ necē-
riū ē. Et p̄fat; circūstātijs ext̄tib; etiā lz petere id q̄ p̄nēt ad hāc ne-
cessitatē: v̄put. si mēdicās v̄tilis sit studio sacre septure r̄ p̄dicatōni/
ad q̄ libris indiget q̄ p̄nēt ad istam tertiā necētatē: b̄n; lz petere ea q̄b;
sib; p̄p̄os p̄paret/ p̄satis t̄n; circūstātijs: r̄ v̄l̄ra id q̄ op̄ est petere nō lz
q; plus ad curiositatē r̄ cupiditatē p̄nēt/ q̄ ad necētatē. V̄n; r̄ illi qui
b̄n; legitime sufficiētia bona t̄p̄aliū/ q̄b; nō ē op̄ al̄s mēdicare/ siue ha-
beāt illa de bonis ecclē/ siue aliūde/ v̄l̄ra b̄mōi necētatē nec v̄t̄ licet eis;
q; esset abuti. V̄n; sup̄ illud Tes. vlti. Vigilem; r̄ sobriū simus zc. Glo.
Vigilet mēs n̄ra/ attēdēs hec caducā: r̄ sobrie eis vtamur/ nō q̄si bo-
nis nostris/ s; ad sustentatōem datis vigilēm; moderate his vtentes.
hēc Henr. de Sand. doc. solēnis quē vide. Hoc p̄tra eos q̄ mor v̄b;
viderint quē ex paup̄ib; fragmē panis rodētē r̄ aliā elemosynā ab eis
petētē: r̄idēt qd̄ petis: Ecce habes qd̄ p̄ p̄n̄i tua extrema necētatē suf-
ficat: videtur ergo q; eis liceat etiā aliā petere r̄ porcellos pascere de
elemosynis.

Tertia nola est: mēdicare sine recompēsatiōe p̄ ocio fouēdo. Sunt
validi mēdicātes in religioib; extra/ q̄ nō recōpēsant in sp̄ualib; oci
umq; q̄rentes. V̄l̄de Sabr. r̄ Alexā. N̄ sunt v̄t̄q; rep̄bēsibiles: r̄ me-
rito a lege p̄munt. Si autē dimittūt suā bona r̄ mēdicāt: vt Lb̄o ser-
uāt/ liberi; eū imitādo r̄ colēdo r̄ primū edificādo/ rep̄bēdendi nō sūt
quādamodū late deducit Sabr. dist. xvj. q̄rti: quē vide. r̄ h̄ applica.
S̄l̄r r̄ Hen. de Sand. in q̄d̄libe. in q. q̄ q̄rit: V̄t̄ liceat dimittere dis-
uitias sub p̄posito mēdicādi i seculo: Et facit Sabr. p̄ defensione fra-
trum viuentiū de labore r̄ mēdicatōe.

Quarta nola: mēdicare ex cupiditate p̄ lucro stimulādo. Mēdica-
tio v̄t̄q; culpabilis/ de q̄ d̄t Ambro. in li. de offi. vt allegat Sab. quē
vide. De taliū numero fuit mēdic; ille Constan. q̄ antiq̄s denarios ar-
genteos in pulnētario de auena fere monēs absumpsit. V̄l̄de in spez

Culo exemplorum/distinctione. ix. exemplo. viij.

Quinta nola: medicare ex hypocrisi. Sicut apparent deuoti/de quibus dominus: orantes longas orationes etc. Sic stationarii/questionarii permittentes indulgentias et reliquias sanctorum/quarum aliquam nullas habent. Vide in spe. fatuorum Sic Trutani fingentes fracturas crurum/vulnera et silia. Et ibidem. Ni in vestimentis omnium veniunt: intrinsecus aut sunt lupi rapaces.

Sexta nola: mendicare non ordinare. Magna nimis et multa mendicitas est: et huius causa est defectus eorum qui mendicationem deberent ordinare: scilicet rectores reipublice. hec non curant. Essent ad hoc deputandi alii: quia defectus non est in elemosinis/sed in ordinata distributione defectus est: quia vni accipit quod de cetero sufficeret. Vide Chrysostomum. super Mat. exhort. lxvi. vbi dicit vnum pauperem cedere centum et quinquaginta diuitibus.

Septima nola: medicantes nimis examinare. Sunt qui pauperes dum petunt elemosinam examinant/incepant/prumeliant/improperant querentes etc. **S** O frater quoniam inequus iudex es. Venit fistulator/auicularius/minimus: et nihil paratis: prestas ei quod petit. Venit pauper et tibi impropas oculum: tu autem occularis: nec tamen deus prouidet te sole/luna/aere/fontibus. Criminosus es/adulter/medar/piurus etc. et audes illi impropare oculum: impropas ei medas oculum: et tu inde causam deberes sumere magis miserere: impropas ei importunitatem/quia bis petit/quia importune petit etc. Hec plebs ex Chrysostomo. super Mat. exhort. xxxv. Sufficiat dedisse occasione studioso ac diligenti latius singula inuestigandi.

Decima nona

Stultorum infinitus est numerus. Eccl. i. Euangelium

S Exagesimatertia turba stultorum est: feminarum stultarum. Ipse sunt male femine. Dico notate/male: quia non omnes femine sunt sub hac nola/sed sole male. Non ergo turbantur dicit bone: quia de talibus nulla fit mentio. Que ergo ex hac predicatone turbate fuerint malas se sciatur esse. De bonis nulla in hac mentio fecisse volumus: quia sunt omni laude digni: non fatue/sed prudentes. Decem erant regines de quibus dominus pabolice loquitur est: quoniam ex eis fatue/quoniam autem prudentes. Sed ait: Et quibus nolis prout abinuicem discernit. Quasiui et oblate fuerat mihi per quendam institorem. s. Joa. Dicitur super Eccleston: vt recitat Antho. pre. iij. ti. j. c. xv. et Holkot. xxiiij. nola (Zwey durtzend schellen) Sed non omnes mercari volui: timens indignationem magnam/si plures his quam alijs appendere videret. Elitui igitur et legi ex eis. vij. duntaxat: que sunt: auaritas/instantia/bilitas/inuidialitas/vanitas/prarictas/falsitas/implacabilitas.

Prima nola est auaritas. Sunt mulieres puerse auarissime lucri: est plane auarum aial/hic est auaritie deditum: nam dicit Seneca. li. de cla. q. auaritia est muliebri vitium. Sunt pusillo auro et inutiles et minus lucrari scientes: vni et nimis timentes/ne necessaria sibi deficiant. Dicit Aristo. de senibus q. auar